

Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 5 mars 1912 kl. 4 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af möjlighet för municipalsamhällen att erhålla lån från vissa pensionsanstalter och kassor.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 23, har herr *Palmstierna* hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte gå i författning om sådan åtgärd, hvarigenom municipalsamhälle i likhet med kommun berättigas erhålla lån från af Kungl. Maj:t auktoriserade pensionsanstalter och kassor af i motionen angifvet slag.

Motionens yrkande.

Till stöd för denna hemställan anför motionären: »Uti ett par motioner under föregående riksdagar har jag sökt framhålla, hur angeläget det är, att staten underlättar och stödjer den normala utvecklingen af våra municipalsamhällen. Det är nämligen af stor betydelse, att de 'blifvande städerna' redan från början planläggas och förvaltas på ändamålsenligt sätt. Emellertid har erfarenheten ådagalagt, att denna relativt nya stadsamhällestyp har stora svårigheter att öfvervinna för att uppnå en i ekonomiskt och administrativt hänseende så fördelaktig ställning, som densamma med rätta borde kunna påräkna.

Motionens motivering.

Ett exempel på hur ogynnsamt läge municipalsamhällena intaga uti finansiellt hänseende kan hämtas från deras upplåningsrörelse. Som bekant pläga i synnerhet mindre städer och kommuner med förkärlek uppsöka de allmänna pensionsanstalter och kassor, hvilka äro af Kungl. Maj:t auktoriserade. I allmänhet erbjuda dessa bättre villkor än banker och lif försäkringsbolag. Municipalsamhällena kunna likväl i regel icke begagna sig af dessa anstalter och kassor, emedan deras reglementen icke med-

gifva utlåning till ett samhälle, hvilket i likhet med municipalsamhället icke utgör egen kommun.

Sålunda föreskrifves bl. a. uti § 2 af Kungl. Maj:ts nådiga reglemente den 21 december 1907 angående utlåning m. m. utur de fonder, som äro ställda under förvaltning af styrelsen öfver *civilstatens änke- och pupillkassa*, att styrelsen äger utlämna lån

»*mot hypotek af obligationer, utfärdade af svenska staten, kommun, efter därtill af Kungl. Maj:t erhållet tillstånd* eller sådana allmänna eller enskilda verk, bolag eller inrättningar, som hafva af Kungl. Maj:t fastställt reglemente eller hvilka blifvit i enlighet med gällande lag om aktiebolag registrerade och hvilka åtnjuta allmänt förtroende»,

samt »*till kommun, som till lånets upptagande erhållit Kungl. Maj:ts medgifvande*».

Enligt Kungl. Maj:ts förnyade reglemente för *Allmänna änke- och pupillkassan i Sverige* den 23 december 1908 § 38 äger direktionen att utlämna lån »*till kommuner, som till lånets upptagande erhållit Kungl. Maj:ts medgifvande*» samt »*mot hypotek af obligationer, utfärdade eller garanterade af svenska staten, svensk kommun, efter därtill af Kungl. Maj:t erhållet tillstånd, eller sådana svenska allmänna eller enskilda verk, bolag eller inrättningar, som åtnjuta allmänt förtroende*».

Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för *floottans pensionskassa* den 17 november 1899 stadgar uti § 38:

»De medel, som tillhöra kassan och icke äro afsedda till utgifter, skola utlämnas såsom lån eller användas till inköp af obligationer, utställda af riksgäldskontoret, af allmänna hypoteksbanken eller af allmänna verk eller inrättningar eller *kommuner, som till sådana förbindelsers utgifvande erhållit nådigt tillstånd* och hvilkas finansiella ställning fortfarande synes vara för långifvaren tillräckligt betryggande, allt med iakttagande af att kassan har fullgod säkerhet och erhåller den högsta ränta, som under detta villkor må kunna betingas.

Lån utlämnas:

emot säkerhet vare sig af sådana värdepapper, som få för kassans räkning inköpas, eller sådan in-teckning, som i mom. 5 sägs; eller

till kommun eller kyrkoförsamling, hvars beslut om upptagande af lånet vunnit Kungl. Maj:ts fastställelse».

Uti Kungl. Maj:ts nådiga reglemente den 22 december 1898 angående lån från de under förvaltning af direktionen öfver *arméns pensionskassa* ställda fonder bemyndigas direktionen (§ 2) att utlämna lån

»*mot hypotek af obligationer, utfärdade af svenska staten, kommun,*

efter därtill af Kungl. Maj:t erhållet tillstånd, landsting, järnkontoret, allmänna hypoteksbanken, allmänna hypotekskassan för Sveriges städer eller hypoteksföreningar», samt »till församling eller kommun, som till lånets upptagande erhållit Kungl. Maj:ts medgifvande».

I Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för *direktionen öfver telegrafverkets pensionsanstalter* den 17 juni 1908 föreskrifves, att

»anstalternas medel må af direktionen, efter som förmånligast prövas, användas antingen till utlåning eller till inköp vare sig af räntebärande, utaf *svenska staten, allmänna hypoteksbanken eller kommun med Kungl. Maj:ts tillstånd utfärdade obligationer*, eller ock af god och väl belägen fast egendom i Stockholms stad eller sådan fastighet utom Stockholm, som telegrafstyrelsen förklarar sig vilja på längre tid förhyra». (§ 7 mom. 1.)

Det egendomliga förhållandet äger följaktligen rum, att ett municipalsamhälle, som för angifvet ändamål af Kungl. Maj:t berättigats att upptaga lån, icke får anlita den af Kungl. Maj:t auktoriserade kassan, ehuru Kungl. Maj:t själf pröfvar lånebehovet och samhällets möjlighet att uppfylla de lånet åtföljande förpliktelserna. Det orättvisa härutinnan framstår än tydligare, när man erfar, att registrerade aktiebolag, »hvilka åtnjuta allmänt förtroende», eller järnkontoret, landstingen, församlingar och väghållningsdistrikt m. fl. kunna begagna sig af nämnda anstalter och kassor, men icke municipalsamhällena.

Missförhållandet ligger så i öppen dag, att man kunnat förmoda, att *praxis* skulle utveckla sig på sådant sätt, att municipalsamhällena icke blifva tillbakasatta för andra t. o. m. mindre bärkraftiga korporationer, men så har icke skett. En strängt formell tolkning af respektive reglementen har i allmänhet följts och municipalsamhällenas låneansökningar fördenskull afvisats. Gifvetvis bör en rättelse häraf snarast möjligt åvägbringas.»

Utskottet har sig väl bekant, att svårigheter ofta yppa sig för municipalsamhällena att på fördelaktigt sätt fylla legitima lånebehof. Detta framgår äfven af de upplysningar, utskottet inhämtat från Svenska stadsförbundet, dit framställningar vid upprepade tillfällen inkommit från municipalsamhällena, hvilka påyrkat vidtagande af åtgärder för åstadkommande af gynnsammare förhållanden i detta afseende. Detta syfte torde i någon utsträckning vinnas genom den åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, som motionären ifrågasatt.

*Utskottets
yttrande.*

Visserligen synas de i motionen omnämnda, af Kungl. Maj:t auktoriserade allmänna pensionsanstalters och kassors direktioner, med hvilka utskottet satt sig i förbindelse, vara föga intresserade för en ändring i motionens riktning. Detta är dock lätt förklarligt, då dessa anstalter och kassor med redan nu gällande bestämmelser i respektive reglementen i allmänhet lätt torde få sina pengar placerade under för dem förmånliga villkor. Men å andra sidan hafva från detta håll icke förebragts några skäl emot den föreslagna ändringen.

Denna innebär ju ej heller någon som helst inskränkning i omfördälda anstalters och kassors fria rätt att i hvarje fall pröfva inkomna låneansökningar. På grund af detta förhållande och då dessutom, innan ett municipalsamhälle kan upptaga ett lån, Kungl. Maj:t skall hafva pröfvat icke blott samhällets behof af lån utan äfven dess förmåga att uppfylla med lånet följande förpliktelser, anser utskottet ej någon risk förefinnas för missbruk af en sådan bestämmelse som den af motionären här ifrågasatta.

På anförda skäl får utskottet hemställa,

att Andra kammaren för sin del behagade besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t måtte gå i författning om sådan åtgärd, hvarigenom municipalsamhälle i likhet med kommun berättigas erhålla lån från af Kungl. Maj:t auktoriserade pensionsanstalter och kassor.

Stockholm den 8 mars 1912.

På utskottets vägnar:

ERNST LILJEDAHL.
